

Rijn zonder grenzen

Inventarisatie 2004 in het stroomgebiedsdistrict Rijn

Coördineringscomité
RIJN

1. INVENTARISATIE LANGS DE RIJN

KANSEN VAN DE NIEUWE EUROPESE RICHTLIJN

De waterval van Schaffhausen

In 2004 is een omvangrijke inventarisatie van de Rijn en de wateren in zijn stroomgebied afgerond. Negen staten hebben eraan deel genomen. Aanleiding voor deze inventarisatie was de Europese Kaderrichtlijn Water. Zij moderniseert en uniformeert het Europese waterbeleid en vereist op niveau van de stroomgebieden een grensoverschrijdend waterbeheer. Het doel is de goede toestand van alle wateren te bereiken. De wateren moeten in 2015 niet alleen schoon maar ook ecologisch intact zijn. Door deze richtlijn wordt een nieuwe fase in de bescherming van het water gestart - op Europees niveau wordt in de toekomst meer samengewerkt.

Het Europees waterbeleid uit één stuk

Water is van levensbelang voor mensen, dieren en planten. Het water verdient dan ook bijzondere bescherming. De lidstaten van de Europese Unie willen met de Ka-

derrichtlijn Water (KRW) het water op een hoog niveau beschermen - onafhankelijk of het hier nu gaat om grondwater, rivieren, meren of kustwateren.

Het doel is de goede toestand te bereiken

Alle rivieren, meren, kustwateren en grondwateren moeten in 2015 de goede toestand hebben bereikt. Vertrekpunt hiervoor is de natuurlijke toestand van de wateren, hun planten- en dierendiversiteit, het natuurlijke morfologische profiel en de natuurlijke kwaliteit van oppervlakte- en grondwateren. Voor oppervlaktewateren (rivieren, meren, overgangs- en kustwateren) betekent dit de ecologische en de chemische goede toestand.

Voor het grondwater betekent dit de chemische en de kwantitatieve goede toestand.

Belastingen verminderen

De toestand van de wateren mag in geen geval achteruitgaan. De EU-lidstaten moeten zich inspannen voor het verbeteren van de toestand van de wateren die de milieudoelstellingen waarschijnlijk in 2015 niet bereiken. Hierbij moet met alle gebruiksfuncties rekening worden gehouden die – ook indirect – gevolgen voor de toestand van de wateren hebben, of het hier nu gaat om de industrie, scheepvaart, waterkrachtcentrales of de landbouw. Eén van de centrale taken in het stroomgebied van de Rijn zal de vermindering van de belasting door verontreinigende stoffen en

De Rijn als natuurbelevens

Europese stroomgebieden

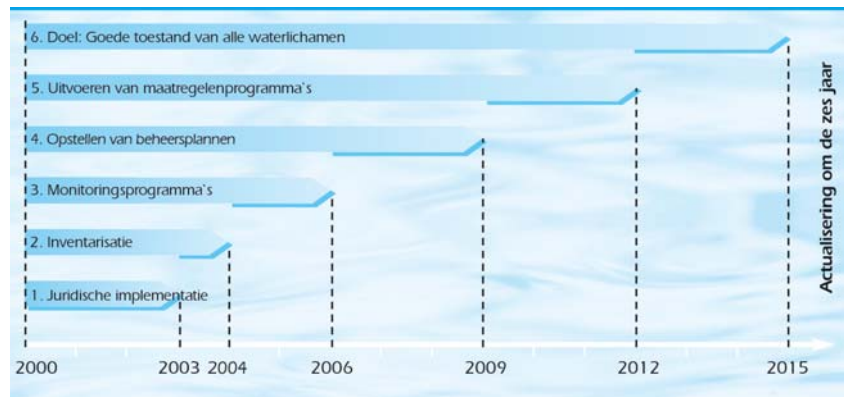
het voorkomen van lozingen van gevaarlijke stoffen in het water zijn. De structuur van de oevers en de rivierbedding, de wisselwerking tussen rivier en uiterwaarden alsmede de passeerbaarheid voor vissen zijn echter ook langs de Rijn en zijn zijrivieren sterk aangetast en moeten worden verbeterd.

Grensoverschrijdende bescherming

Eén van de grootste kansen, en tevens ook één van de grootste uitdagingen van de KRW, vormt de verplichting wateren grensoverschrijdend te beheren: stroomgebiedsdistricten zijn natuurlijke eenheden. Zij reiken van de bron tot aan de monding in zee. Zij beperken zich niet alleen tot de hoofdstroom maar omvatten ook diens stroomgebied, dat wil zeggen alle oppervlakte- en grondwateren die naar de hoofdstroom toestromen.

Bescherming van wateren moet economisch verantwoord zijn

Het is voor de eerste keer dat in het kader van het bereiken van de milieudoelstellingen voor heel Europa geldende economische beginselen in één richtlijn zijn opgenomen. Zij hebben betrekking op de kosten terugwinning van drink-

Stapen van de implementatie van de KRW

Schema: Pro Natur GmbH

watervoorziening en afvalwaterzuivering. Een kosten-batenanalyse zal helpen de meest kosteneffectieve maatregelen ter verbetering van de wateren te kiezen.

Uitvoeringsprogramma's

Voor de uitvoering gelden duidelijke bepalingen en termijnen: uitgaande van de inventarisatie zal voor de wateren, afhankelijk van hun risico, een doelgerichte monitoring plaatsvinden. Tegen 2009 moeten voor alle Europese riviersystemen beheersplannen worden opgesteld. De hierin vastgestelde maatregelen moeten uiterlijk 2012 operationeel zijn.

Publieke participatie

De bescherming van wateren is alleen dan succesvol wanneer het publiek wordt geïnformeerd en erbij wordt betrokken. Belangengroepen spelen hier een sleutelrol, want zij representeren het gehele spectrum van de verschillende eisen die aan het water worden gesteld. Of het hier nu gaat om economische gebruiksfuncties, milieubescherming of recreatie.

Gebruiksfuncties van wateren langs de Main

Foto: Pro Natur GmbH

Foto: Saumon-Rhin

"Adoptie" van zalmen in Frankrijk

Foto: Saumon-Rhin

De rivier Doller bij Schweighouse in het Elzas

DE RIJN EN ZIJN STROOMGEBIED

ALLES IS MET ELKAAR VERBONDEN

De Rijn is de enige stroom die de Alpen met de Noordzee verbindt. Hij is de belangrijkste Middeneuropese as voor cultuur en handel. In het stroomgebied leven 58 miljoen mensen. De Rijn vormt samen met zijn zijrivieren, ontelbare beken, meren en waterrijke gebieden één wijd vertakt waternet. De rivieren geven het landschap een uniek karakter, maar het landschap vormt ook de rivieren. Bovendien maakt het grondwater ook deel uit van dit natuurlijk systeem.

De Rijn - van de bron tot aan de monding

De Rijn heeft zijn oorsprong in het Sankt-Gotthard-Massief, doorstroomt als Alpenrijn het dal van Sargans, voordat hij in het Bodensee uitmondt. Tussen de waterval van Schaffhausen en Bazel vormt de Hoogrijn de grens tussen Zwitserland en Duitsland. Ten noorden van Bazel stroomt de rivier als Duits-Franse Bovenrijn verder door de Bovenrijnse laagvlakte. Bij Bingen begint de Middenrijn en bij Bonn stroomt de Duitse Nederrijn in de Nederrijnse bocht. Benedenstrooms van de Duits-Nederlandse grens splitst de rivier zich op in meerdere takken en vormt samen met de Maas een uitgebreide rivierdelta. Na 1320 km bereikt de Rijn uiteindelijk de Noordzee.

Het Rijndistrict in het kort

Oppervlakte	ca. 200 000 km ²
Inwoners	ca. 58 mln.
Belangrijke gebruiksfuncties	Scheepvaart, waterkracht, industrie, landbouw, drinkwatervoorziening, bescherming tegen hoogwater, recreatie
Hoofdstroom (Lengte)	Rijn (1320 km)
Belangrijke rivieren	Rijn (Alpenrijn, Hoogrijn, Duits-Franse Bovenrijn, Middenrijn, Nederrijn, Rijndelta), Aare, Ill, Neckar, Main, Moezel, Saar, Nahe, Lahn, Sieg, Roer, Lippe, Vechte
Belangrijke meren	Bodensee, IJsselmeer
Belangrijke staten	EU-lidstaten (7): Italië, Oostenrijk, Frankrijk, Duitsland, Luxemburg, België, Nederland Overige staten (2): Liechtenstein, Zwitserland
Coördinatie in het kader van de implementatie van de KRW	Coördineringscomité Rijn in samenwerking met de Internationale Commissie ter Bescherming van de Rijn (ICBR)

Werkgebieden met natuurlijke grenzen

Het stroomgebied van de Rijn is volgens hydrologische en geografische kenmerken verdeeld over negen deelstroomgebieden. Binnen deze meestal internationale werkgebieden zullen de staten en de hierbij betrokken Duitse deelstaten of regio's met elkaar in de toekomst samenwerken over alle beheerskwesties.

De goede toestand heeft veel gezichten

Om de toestand van een water te beoordelen wordt allereerst de goede toestand vastgelegd. Er bestaan hier zeer grote verschillen, omdat de wateren tussen de Alpen en de Noordzee sterk variëren: een klaterende bergbeek onderscheidt zich duidelijk van een langzaam stromende rivier in grootte, zuurstofgehalte en nutriënten en structuur van de oevers en de rivierbedding. Voor elk watertype is er een beschrijving van de ideale toestand, die normaal gesproken een historische situatie weerspiegelt. De goede toestand is dan bereikt wanneer de actuele situatie van een water slechts gering afwijkt van de beschrijving van het ideaal.

Foto: ICSR
Coördineringscomité Rijn, 2003 Vaduz (Liechtenstein)

Afstemming binnen de "Raad van Negen"

Vertegenwoordigers van de negen staten nemen in het Coördineringscomité de noodzakelijke besluiten met betrekking tot de uitvoering van de KRW in het Rijngebied. Zij werken nauw samen met de Internationale Commissie ter Bescherming van de Rijn (ICBR) en grijpen terug op haar langjarige ervaring. De ICBR is in 1950 door de vijf Rijnsoeverstaten Zwitserland, Frankrijk, Luxemburg, Duitsland en Nederland opgericht en heeft sindsdien de toestand van de Rijn en zijn uiterwaarden aanzienlijk verbeterd. Dit geldt eveneens voor de internationale samenwerking aan de Alpenrijn, Bodenmeer, Moezel en Saar.

RIVIEREN, MEREN EN KUST

INTENSIEF GEBRUIKTE LEEFRUIMTE

De Rijn is tegenwoordig één van de meest intensief gebruikte rivieren van Europa. In de loop van de tijd is de voormalig natuurlijke rivier in een cultuurrivier veranderd. De rivier is ten behoeve van scheepvaart, waterkracht en bescherming tegen hoogwater in een vast rivierbed geperst en door stuwen en stuwdammen onderbroken. Tot de jaren 80 was de rivier zo sterk met afvalwater verontreinigd, dat de rivier de weinig roemrijke benaming kreeg "het grootste riool van Europa" te zijn. De Rijnoeverstaten hebben al voor, maar vooral na het ongeluk in 1986 van het chemiebedrijf Sandoz bij Bazel veel geld geïnvesteerd in de uitbreiding van zuiveringsinstallaties en in de technische veiligheid van industrie-installaties. Sindsdien is de kwaliteit van het Rijnwater aanzienlijk verbeterd, zodat ook zalmen weer in dit water kunnen leven. Nu bestaat de mogelijkheid de ecologi-

sche toestand van de Rijn en zijn zijwateren verder te verbeteren – ten behoeve van de gebruiksfuncties door de mens en ter bescherming van het milieu.

Wateren op weg naar de goede toestand?

Helaas hebben de Rijn, de zijwateren en de Noordzeekust veel aan natuurlijk karakter ingeboet, omdat rivierdalen en kusten veelgevraagd woongebied zijn. De invloeden van dit bebouwd gebied op het water zijn divers. De Waddenzee is het laatste opvangbekken voor verontreinigende stoffen die de Rijn transporteert. In het kader van de inventarisatie die in 2004 is afgerond, is de chemische en de ecologische toestand van de rivieren, meren en kustwateren onderzocht en ingeschat of de wateren de milieudoelstellingen bereiken. In de hoger gelegen delen van de Alpen en Vogezen is dit waarschijnlijk, maar in de sterk verstedelijkte gebieden met industrie en intensief gebruik is dit op dit ogenblik eerder onwaarschijnlijk. Dit geldt eveneens voor de kustzone. Het Bodenmeer heeft vandaag weer een zeer goede waterkwaliteit en is een belangrijk drinkwaterreservoir.

Chemische toestand – al veel bereikt

Tot in de jaren 80 is er veel ongezuiverd afvalwater door industrie en huishoudens in de rivier geloosd. Dit vormde één van de belangrijkste bronnen van verontrei-

niging van de rivieren door nutriënten en verontreinigende stoffen. Door de uitbreiding van zuiveringsinstallaties is de verontreiniging door puntbronnen sterk afgenomen. De diffuse belastin-

Nederlandse Waddenzee

gen vormen echter nog steeds een probleem, omdat zij via de lucht of de bodem in het water terecht komen. Een klassiek voorbeeld is nitraat, dat vooral vanuit landbouwgronden wordt af- en uitgespoeld en via de bodem en het grondwater in de rivieren en meren terecht komt. Uit recente onderzoeken blijkt dat de belasting door nutriënten en verontreinigende stoffen in het stroomgebied van de Rijn nog steeds te hoog is. Tot de belangrijkste verontreinigende stoffen behoren met name de zware metalen zoals chroom, koper, zink en nikkel alsmede PCB en hexachloorbenzeen die voor het merendeel afkomstig zijn uit voormalige lozingen en diffuse bronnen.

Ecologische toestand – grote behoefte aan acties

Voor een goed leefgebied voor dieren en planten zijn naast de goede chemische kwaliteit ook andere voorwaarden van belang. Voor wat betreft de ecologische toestand springen aanzienlijke veranderingen van de hydromorfolo-

Eiland Pfalz bij Kaub in de Middenrijn

Foto: RWS/MD

Ussel km 952

Programma ter bescherming van de Rijn

Actieplan Rijn:

Actieplan Rijn: 1987 – 2000
met de zalm als symbool

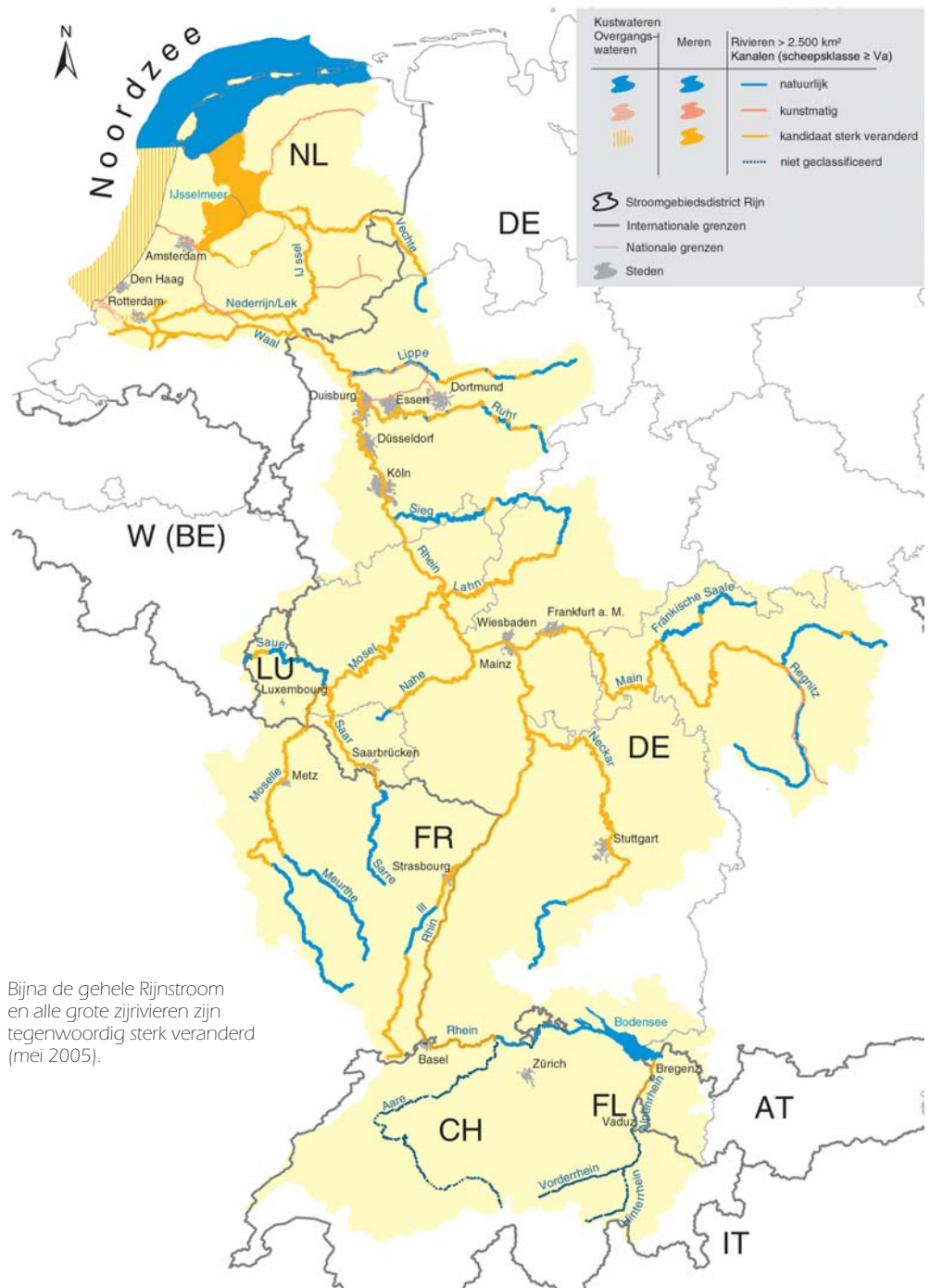
Rijn 2020:

Rijn 2020 inclusief actieplan
hoogwater: 2001 - 2020

gie binnen het gehele stroomgebied van de Rijn in het oog. Hier toe behoren bijvoorbeeld veranderingen van de structuur van de rivierbedding, van de oevers en de aangrenzende uiterwaarden. Bijna de gehele Rijn en zijn zijwateren – met name de Neckar, de Main en de Moezel – zijn in de afgelopen 100 jaar ten behoeve van de scheepvaart, waterkracht en hoogwaterbescherming opgestuwd en rechtgetrokken. De verbindingen tussen uiterwaarden en rivier zijn door dijken verbroken. De gevolgen voor het ecosysteem van de rivier zijn ernstig. Om de ecologische toestand te verbeteren moeten de wateren milieuvriendelijker worden gemaakt en de vrije vismigratie moet weer worden hersteld, bijvoorbeeld door vistrappen.

Natuurlijk, kunstmatig en sterk veranderd

Ook al kunnen veel waterbouwkundige maatregelen vanwege de gebruiksfuncties niet worden teruggedraaid, toch moeten deze wateren ecologisch zo veel mogelijk worden opgewaard. Tenminste dient de best mogelijke toestand te worden bereikt, voor zover de bestaande gebruiksfuncties dit mogelijk maken. Dit geldt voor zowel sterk veranderde wateren - dus voor bijna de gehele Rijnstroom en alle grote zijrivieren - maar ook voor kunstmatige wateren, zoals kanalen en grind-

Bijna de gehele Rijnstroom en alle grote zijrivieren zijn tegenwoordig sterk veranderd (mei 2005).

en zandwinputten. Slechts de Sieg en de bovenlopen van de Neckar, de Main, de Moezel, de Saar, de Roer, de Lippe en de Vechte hebben nog min of meer een natuurlijk karakter.

Biologie als indicator

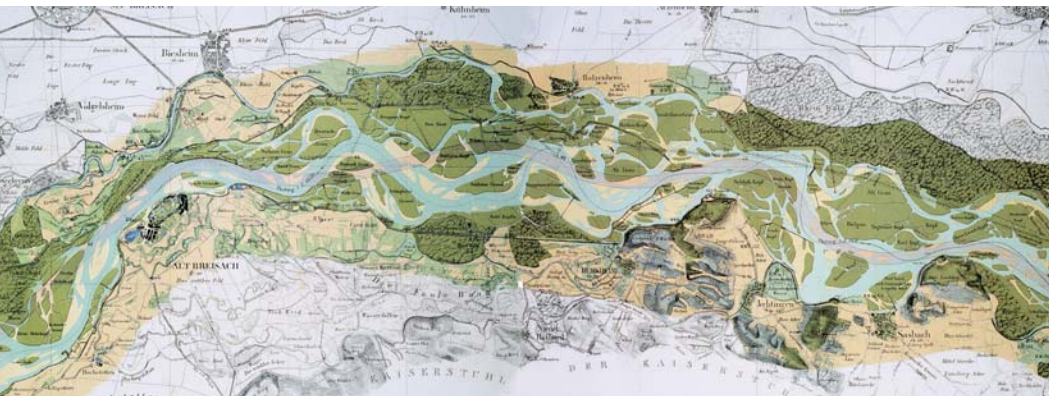
Vissen en andere organismen dienen als indicator voor de ecologische toestand. Uit de inventarisatie van de Rijnvissen blijkt dat voor het eerst sinds de jaren 70

Jonge zalm

Foto: LOBF, U. Heufe

Verandering van een rivierlandschap. De Rijn bij Breisach in 1838, in 1872 en in 1980: Nog 160 jaar geleden kon de rivier zich in de uiterwaarden vrij bewegen, de rivier kon over de oevers treden en zijn loop verplaatsen. Tegenwoordig is de rivier in een vast bed geperst en is zijn natuurlijke dynamiek kwijt geraakt.

Rijn 1838, Bron: Generallandesarchiv Karlsruhe

Rijn 1872, Bron: Generallandesarchiv Karlsruhe

Rijn 1980, Bron: Landesvermessungsamt Stuttgart

weer 63 vissoorten voorkomen. Veel vissen zoals de zalm, de zeeforel, de zeeprik en de rivierprik zijn teruggekeerd. De huidige levensgemeenschappen van de vissen en de ongewervelde soorten, waaronder de slakken, insectenlarven en mosselen, hebben nog lang niet een stabiele populatie bereikt. Op grond van het kunstmatige en monotone karakter van de Rijn en zijn zijwateren domineren de algemene soorten met weinig ecologische eisen. Om de biologische diversiteit te verhogen moeten de rivieren weer afwisselingsrijker en milieuvriendelijker worden.

Een milieuvriendelijker karakter betekent ook een betere hoogwaterbescherming

Hoogwater blijft langs de Rijn een regelmatig terugkerend onderwerp. De KRW stelt ook hier met haar ecologische doelstellingen nieuwe perspectieven op. De ecologische diversiteit neemt toe waar rivieren worden gerenatureerd, oude riviertakken weer worden verbonden met de hoofdstroom en uiterwaarden weer als overstroomingsgebieden worden gebruikt. Tevens ontstaan natuurlijke retentiegebieden voor hoogwater. Het beginsel van een preventieve hoogwaterbescherming is gericht op natuurlijke rivierlandschappen. Wanneer een rivier meer ruimte heeft, zal ook de hoogwatergolf niet meer zo hoog zijn.

GRONDWATER

KWETSBAAR ONDERGRONDSE SCHAT

Niemand ziet het, niemand hoort het, maar het is er desondanks overal: het grondwater is de schat onder onze voeten. Het staat in permanente wisselwerking met rivieren en meren. Een groot gedeelte van ons drinkwater wordt uit grondwater onttrokken. Het grondwater moet in bijzondere mate worden beschermd, omdat het heel wat gevoeliger is voor verontreinigingen dan rivieren en meren. Bovendien heeft het grondwater een lang geheugen. Stoffen die eens in het grondwater terecht zijn gekomen zullen, voor zover dit mogelijk is, slechts zeer langzaam worden afgebroken.

Grondwater – op weg naar de goede toestand?

Grondwater haalt altijd dan de voorpagina wanneer "het kalf al verdrongen is" – dat wil zeggen wanneer in een drinkwaterput te hoge concentraties aan nitraat of aan andere verontreinigende stoffen zijn vastgesteld. Dan kunnen alleen nog dure zuiveringsmethoden helpen om aan de grenswaarden te voldoen. Het grondwater is van levensbelang voor ons mensen, maar ook voor het milieu, bijvoorbeeld voor waterrijke gebieden. Derhalve zal het in de toekomst systematisch worden beschermd. De actuele inventarisatie maakt duidelijk dat in bijna alle regio's van het Rijngebied voldoende grondwater beschikbaar is en opnieuw wordt aangevuld. Alleen in het gebied van Moezel/Saar, Nederrijn en Rijndelta zijn er sporadisch kriti-

sche zones: hier zijn bijna overal delen van het grondwater bedreigd.

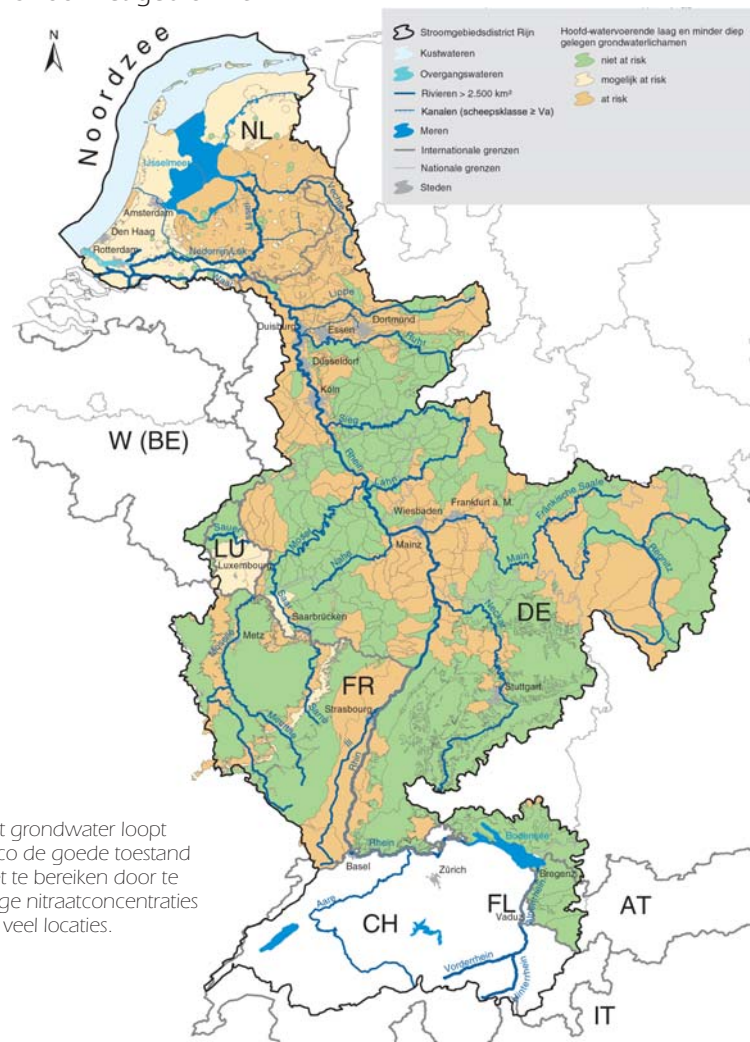
Chemische toestand – het sein "veilig" niet in zicht!

Historische verontreinigingen of ongelukken met watergevaarlijke stoffen kunnen lokaal het grondwater aantasten. Wat meer problemen oplevert, is de systematische verontreiniging door nitraat en gewasbeschermingsmiddelen, afkomstig van de landbouwgronden. Om de uitspoeling van nitraat te voorkomen of tenminste te verminderen, moet de goede landbouwpraktijk verder worden geoptimaliseerd. Dit geldt eveneens voor het gebruik van

gewasbeschermingsmiddelen.

Kwantitatieve toestand – bijna overal in orde!

Grondwaterbronnen moeten duurzaam worden beheerd opdat zij blijven bestaan, dat wil zeggen dat op lange termijn niet meer grondwater mag worden onttrokken dan op natuurlijke wijze door hemelwater weer wordt aangevuld. De kwantitatieve toestand van het grondwater is in het stroomgebied van de Rijn over het algemeen niet bedreigd. Maar de verlaagde grondwaterstanden, vooral in de gebieden met mijnbouwactiviteiten, leveren problemen op.

Het grondwater loopt risico de goede toestand niet te bereiken door te hoge nitraatconcentraties op veel locaties.

NIEUWE WEGEN IN HET MILIEUBELEID

ECOLOGIE EN ECONOMIE MET ELKAAR VERBINDEN

Of het rivieren, meren en grondwater goed gaat, is sterk afhankelijk van de vraag hoe intensief zij worden gebruikt. Daarom werd niet alleen de toestand van de wateren, maar ook de economische betekenis van de gebruiksfuncties van water onderzocht. In het stroomgebied van de Rijn is het gebruik van de wateren zeer intensief. Des te belangrijker is het de kosten en de baten nauwkeurig te overwegen. De watergebruikers moeten evenredig bijdragen aan de kosten voor drinkwaterwinning en afvalwaterzuivering.

Belastingen ...

Waar water wordt gebruikt, ontstaan verontreinigingen. Deze betreffen niet alleen activiteiten zoals de scheepvaart of de waterkracht, maar ook het grondwater loopt risico's door uitspoeling van nitraat en gewasbeschermingsmiddelen uit de landbouw. Ook vanuit de lucht bestaat er gevaar, met name door uitlaatgassen van auto's of luchtmissies van de industrie. Om te beoordelen welke gebruiksfuncties negatieve gevolgen voor de goede toestand van de wateren hebben, zijn de belangrijkste gebruiksfuncties van het water nader onderzocht en prognoses over de toekomstige ontwikkelingen opgesteld.

... en kosten!

Iedere burger heeft drinkwater nodig en produceert afvalwater. Alle twee hebben gevolgen voor de wateren – en kosten geld. In het stroomgebied van de Rijn leven zo'n 58 miljoen mensen. 99 percent is aangesloten op de pu-

blieke drinkwatervoorziening en 96 percent op een rioolwaterzuiveringsinstallatie. Om deze voorziening te waarborgen zijn doorlopend hoge investeringen nodig. De uitgaven worden grotendeels door heffingen van de huishoudens, industrieën en landbouw gedekt. In de toekomst zal het belasten van het milieu sterker in de kosten worden geïntegreerd.

Afwegen is noodzakelijk

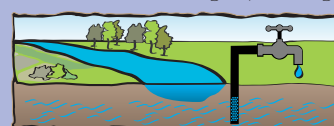
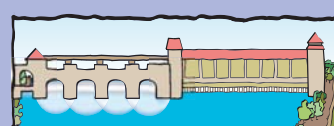
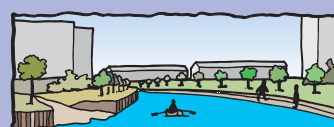
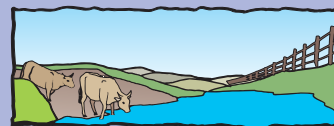
Het stroomgebied van de Rijn is een sterk verstedelijkt en economisch belangrijk gebied. Per vierkante kilometer leven hier gemiddeld 290 inwoners. Meer dan zes miljoen mensen werken in de industriële sector. Een half miljoen mensen werkt in de landbouw. Bij het kiezen van de juiste maatregelen moet worden afgewogen hoe de milieudoelstellingen het best mogelijk en het meest kosteneffectief kunnen worden bereikt. Deze overwegingen kunnen ertoe leiden dat bepaalde gebruiksfuncties ten behoeve van de bescherming van wateren beperkt worden.

Hoogwater kan duur worden

Meer dan 85 percent van de natuurlijke overstromingsgebieden van de Rijn is in de afgelopen honderd jaar door uitbreiding, rechttrekking en indijking verloren gegaan. Dezelfde situatie doet zich eveneens in de zijrivieren voor. Hoogwatergolven worden daarvoor sneller en hoger. Bovendien neemt het schadepotentieel toe wanneer de oppervlakte van een uiterwaard wordt bebouwd. Uit onderzoeken uit het jaar 2001 blijkt dat tijdens perioden van extreem hoogwater schade ter

hoogte van 165 miljard Euro mogelijk is. De Rijnsoeverstaten leggen derhalve de klemtoon op preventieve hoogwaterbescherming, dat wil zeggen het vrijhouden van overstromingsgebieden, het scheppen van retentiegebieden, het renatureren van de wateren alsmede hoogwaterwaarschuwingssystemen en preventieve maatregelen bij bebouwing.

De ideale rivier

VOORUITBLIK

ZO ZAL HET VERDER GAAN

Tegen 2015 moeten de wateren in het Rijndistrict de goede toestand bereiken. De resultaten van de inventarisatie vormen nu de basis voor de verdere implementatie van de KRW: bedreigde wateren moeten intensief worden gemonitord, maatregelen moeten worden getroffen en de gebruiksfuncties moeten worden geregeld. Overheden, natuur- en milieuorganisaties en watergebruikers moeten onderling afstemmen welke maatregelen aan welke wateren ecologisch zinvol en financieel haalbaar zijn.

Resultaten toetsen en maatregelen opstellen

Ten behoeve van de inventarisatie hebben de betrokken staten verschillende gegevens en methodes gebruikt. Derhalve was een samenvoeging en vergelijking van de resultaten slechts in beperkte mate mogelijk. Opdat dit in de toekomst eenvoudiger zal zijn, moeten de nationale en internationale deskundigen vergelijkbare methodes en criteria opstellen. Daar waar het op dit ogenblik niet duidelijk of niet waarschijnlijk is dat de wateren de milieudoelstellingen bereiken, zullen vanaf 2006 gedetailleerde toestand- en trendmonitoringsprogramma's worden opgesteld om de verontreinigingen beter onder de loep te nemen. Door middel van vergelijkbare biologische en chemische meetmethodes zullen de wateren definitief worden geclassificeerd. Tot 2009 zullen vervolgens de geschikte maatregelen worden opgesteld.

De belangrijkste maatregelen worden nu al duidelijk

- Herstel van de passeerbaarheid van de rivieren en vergroting van de habitatdiversiteit langs de wateren
- Vermindering van diffuse lozingen, met name nutriënten, gewasbeschermingsmiddelen, metalen, gevaarlijke stoffen afkomstig van historische verontreinigingen
- Verdere vermindering van puntbelastingen, met name door industriële en communale lozingen
- Op elkaar afstemmen van gebruiksfuncties van het water en milieudoelstellingen van de KRW: scheepvaart, waterkracht, bescherming tegen hoogwater enz.

Publieke participatie

Overheden op het gebied van water en milieu zullen in de toekomst nauwer met gebruikers en natuurbeschermers samenwerken, omdat het meedenken en meewerken van alle watergebruikers tegenwoordig belangrijker is dan ooit. Verplicht is de raadpleging van het publiek in het kader van het opstellen van de beheersplannen vanaf 2006. Belangrijke belangengroepen zijn reeds in een eerder stadium geïnformeerd om betrokkenheid te stimuleren. Verenigingen en organisaties kunnen in het Rijndistrict aan internationale werk- en expertgroepen deelnemen en hun ideeën en wensen inbrengen. Bovendien zijn op veel plaatsen adviescommissies en fora opgesteld. Op die manier kan ieder afzonderlijk via internet informatie vergaren over de toestand van de wateren in zijn of haar omgeving.

Foto: Ruden Riems, Middelburg

Strandganger

Uitgever

Internationale Commissie ter Bescherming van de Rijn (ICBR) ■ Coördineringscomité Rijn
Kaiserin-Augusta-Anlagen 15 ■ D-56068 Koblenz
Tel: 0049-(0)261-94252-0 ■ Fax: 0049-(0)261-94252-52
E-Mail: sekretariat@iksr.de ■ www.iksr.org

Verdere informatie

België / Wallonië

Ministère de la Région Wallone
DE.DGRNE@mrw.wallonie.be
<http://mrw.wallonie.be/dgrne/>

Duitsland

Bundesministerium für Umwelt,
Naturschutz und Reaktorsicherheit
service@bmu.bund.de
www.bmu.de/gewaesserschutz
www.wasserblick.net/

D - Beieren

Bayer. Landesamt für Wasserwirtschaft
oeffentlichkeitsarbeit@lfw.bayern.de
www.wrrl.bayern.de

D - Baden-Württemberg

Ministerium für Umwelt und Verkehr Baden-Württemberg
karin.ruehle@uvm.bwl.de
www.wrrl.baden-wuerttemberg.de

D - Hessen

Hessisches Ministerium für Umwelt, ländlichen Raum und Verbraucherschutz
b.weber@hmulv.hessen.de
www.flussgebiete.hessen.de

D – Rijnland-Palts

Ministerium für Umwelt und Forsten Rheinland-Pfalz
poststelle@muf.rlp.de
www.wrrl.rlp.de

D - Noordrijn-Westfalen

Ministerium für Umwelt und Naturschutz, Landwirtschaft und Verbraucherschutz des Landes NRW
infoservice@munlv.nrw.de
www.flussgebiete.nrw.de
www.niederrhein.nrw.de

Frankrijk

Monsieur le Préfet Coordonnateur de Bassin
Monsieur le Président du Comité de bassin Rhin-Meuse
infoDCE@eau2015-rhin-meuse.fr
www.eau2015-rhin-meuse.fr
www.eaufrance.fr

Liechtenstein

Amt für Umweltschutz
info@aus.llv.li
www.llv.li

Luxemburg

Administration de la Gestion de l'Eau
eau@eau.etat.lu
www.waasser.lu

Nederland

Ministerie van Verkeer en Waterstaat
Directoraat Generaal Water
Willem.Mak@minvenw.nl
www.kaderrichtlijnwater.nl

Oostenrijk

Bundesministerium für Land- und Forstwirtschaft, Umwelt und Wasserwirtschaft
wrrl@lebensministerium.at
www.lebensministerium.at

A - Landesregierung Vorarlberg
land@vorarlberg.at
www.vorarlberg.at

Zwitserland

Bundesamt für Umwelt, Wald und Landschaft (BUWAL)
wasser@buwal.admin.ch
www.umwelt-schweiz.ch

Europese Commissie · Directoraat-Generaal Milieu
env-water@cec.eu.int · www.eu.int/comm/environment/water/

Foto: BIG

Deutsches Eck, Koblenz

Colofon

Redactie: Dr. Anne Schulte-Wülver-Leidig, Dieter M. Saha ■ Uitgave: Juni 2005 ■ Tekst: Karin Wüllner, Pro Natur GmbH, Frankfurt - München
Vertaling: Fabienne van Harten ■ Foto's voorpagina: boven: Franz Thorbecke, midden: LMZ RP, G. Rittstiegl, beneden: www.beeldbankvenw.nl
Lay-out: AD DAS WERBETEAM, Sankt Augustin ■ Druk: MIX Logistik GmbH, Lahnstein
ISBN: 3-935324-55-3 ■ Totale oplage: 25.000